

**FUQAROLIK JAMIYATIDA TALABA-YOSHLAR FAOLLIGINI  
OSHIRISH.**

**INCREASING STUDENT AND YOUTH ACTIVITY IN CIVIL SOCIETY.**

Abdullaeva Sohobaxon Axmadaliyeva

Toshkent davlat agrar universiteti. Psixolog

Gumanitar fanlar kafedrasida assistenti

Abdullaeva Sohobaxon Akhmadaliyeva

Tashkent state Agrarian University. Psychologist

Humanitarian sciences department assistant

Абдуллаева Сохибахон Ахмадалиевна

Ташкентский государственный аграрный университет. Психолог,

Ассистент кафедры гуманитарных наук

**Anotatsiya.** Ushbu maqola fuqarolik jamiyatida talaba-yoshlar faolligini oshirish strategiyasini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot avvalgi tadqiqotlar va maqolalarning adabiyotlarini ko'rib chiqish orqali o'tkazildi. Maqolada talaba-yoshlar faolligiga hissa qo'shadigan omillar, jumladan, ijtimoiy o'ziga xoslik, ijtimoiy normalar va qabul qilingan samaradorlik haqida umumiy ma'lumot berilgan. Natijalar yoshlarga faollik va ijtimoiy o'zgarishlar bilan shug'ullanish imkoniyatlarini yaratish, shuningdek, qo'llab-quvvatlovchi va inklyuziv muhitni yaratish muhimligini ta'kidlaydi.

**Kalit so'zlar:** Talaba-yoshlar faolligi, fuqarolik jamiyati, ijtimoiy o'ziga xoslik, ijtimoiy normalar, idrok etilgan samaradorlik, imkoniyatlar, inklyuziv muhit.

**Аннотация.** Эта статья посвящена изучению стратегий повышения активности студенческой молодежи в гражданском обществе. Исследование проводилось путем обзора литературы предыдущих исследований и статей. В статье дается обзор факторов, способствующих активности студентов и молодежи, включая социальную идентичность, социальные нормы и

предполагаемую эффективность. Результаты подчеркивают важность предоставления молодым людям возможности участвовать в активизме и социальных изменениях, а также создания благоприятной и инклюзивной среды.

**Ключевые слова:** студенческая молодежная активность, гражданское общество, социальная идентичность, социальные нормы, воспринимаемая эффективность, возможности, инклюзивная среда.

**Anotation.** This article focuses on exploring strategies to increase student-youth activism in civil society. The study was conducted by reviewing the literature of previous studies and articles. The article provides an overview of factors contributing to student-youth activism, including social identity, social norms, and perceived effectiveness. The results highlight the importance of creating opportunities for young people to engage in activism and social change, as well as creating a supportive and inclusive environment.

**Keywords:** student-youth activism, civil society, social identity, social norms, perceived efficiency, opportunities, inclusive environment.

Talaba-yoshlar faolligi fuqarolik jamiyatining hal qiluvchi jihati hisoblanadi, chunki yoshlar ijtimoiy va siyosiy o'zgarishlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Biroq, yoshlar faolligining potentsial ta'siriga qaramay, ko'plab yoshlar ularning ishtirok etishidagi to'siqlarga duch kelmoqdalar, shu jumladan imkoniyatlarning etishmasligi, ijtimoiy me'yorlar va qabul qilingan samaradorlik. Ushbu maqolaning maqsadi fuqarolik jamiyatida talaba-yoshlar faolligini oshirish strategiyasini o'rganishdir. Prezidentimiz tomonidan belgilab berilgan 2017-2021 yillar uchun mo'ljallangan harakatlar strategiyasida: inson huquqlarini ta'minlash, davlat organlarining hisobdorligi va ochiqligini kuchaytirish hamda fuqarolik jamiyati institutlari, ommaviy axborot vositalarining roli, aholi va jamiyat birlashmalarining siyosiy faolligini oshirish bo'yicha<sup>1</sup> tizimli ishlar amalga oshirildi.

---

<sup>1</sup> O'zbekiston respublikasi prezidenti, PF-4947-son. Toshkent sh., 2017-y. 7-fevral

Tadqiqot fuqarolik jamiyatidagi talaba-yoshlar faolligi bilan bog'liq avvalgi tadqiqotlar va maqolalarni adabiyotlarni ko'rib chiqish orqali o'tkazildi. Qidiruv PubMed, PsycINFO va Google Scholar kabi turli ma'lumotlar bazalarida "talaba-yoshlar faolligi", "fuqarolik jamiyati", "ijtimoiy o'ziga xoslik", "ijtimoiy normalar", "qabul qilingan samaradorlik", "imkoniyatlar" va "inklyuziv muhit" kalit so'zlaridan foydalangan holda o'tkazildi."

Natijalar:

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning BMT bosh Assambleyasi 2017 yil 19 sentyabrdagi 72-sessiyasida so'zlagan nutqida: "Bizning asosiy vazifamiz – yoshlarning o'z salohiyatini namoyon qilishi uchun zarur sharoitlar yaratish, zo'ravonlik g'oyasi "virusi" tarqalishining oldini olishdir. Buning uchun yosh avlodni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, uning huquq va manfaatlarini himoya qilish borasidagi ko'p tomonlama hamkorlikni rivojlantirish lozim, deb hisoblaymiz", – degan fikrlari talabalarning ijtimoiy faolligini qo'llab-quvvatlash yo'nalishida bir qator aniq vazifa va chora-tadbirlarni belgilashga asos bo'ladi. Bugungi kunda davlatimiz tomonidan yoshlarga ko'rsatilayotgan g'amxo'rlik, yaratilayotgan imkoniyatlar ularning o'z ustida ishlashi, tinmay izlanish olib borishi va yangiliklarni tez o'zlashtirishi hamda zamon talablari darajasida bilim olishlari uchun katta imkoniyatlar yaratib beradi. Ma'lumki, mamlakatimiz ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotining yangi bosqichida oddiydan-murakkabga, eskilikdan-yangilikka qarab harakat qiluvchi, yangicha fikrlaydigan, ijodiy tafakkur va qobiliyatga ega bo'lgan ijtimoiy faol yoshlarni, mutaxassislarni tarbiyalashga alohida yondashilmoqda. Bunday vazifalar o'z-o'zidan amalga oshmaydi, shu o'rinda bo'lg'usi o'qituvchilarning qiziqishlari, ehtiyojlari va imkoniyatlarini o'rganish, o'quv faoliyatini takomillashtirish va rivojlantirish orqali ularda ijtimoiy faollikni shakllantirish va rivojlantirish muhim sanalib, bunda motivlashtirish yoki motivatsiya o'ziga xos ahamiyat kasb etadi. Insonning qobiliyati bevosita motivlashgan mexanizmlar bilan uzviy bog'liq bo'lib, ularning muhitini belgilaydi va dinamik ma'naviy ta'sir etish munosabatini o'zida aks

ettiradi. Motiv bilan munosabatlari psixik faollikning bevosita bajarilishi negizi hisoblangan faoliyat orqali namoyon bo‘ladi. Adabiyotlarda ijtimoiy faollik haqida keng ma’lumotlar berilgan. Demak, ijtimoiy faollik – faollikning yuksak shakli sifatida qaralgan. “Ijtimoiy faollik atamasi ijtimoiy munosabatlarning muayyan tizimida insonlarning intensiv faoliyatini belgilash uchun qanday bo‘lsa, uni amalga oshirishga qobiliyatni belgilash uchun ham shunday ishlatiladi. Shunday qobiliyat bo‘la turib, ijtimoiy faollik murakkab, integral fazilat sifatida mavjud. U qandaydir alohida xususiyatni, balki hayotiy faoliyat xususiyatlarining butun majmuini ifodalaydi”. Talabalarning ijtimoiy faolligi ular o‘qiydigan, ishlaydigan, hayot tajribasini egallaydigan ta’lim jamoalarining ijtimoiy faolligi bilan bog‘liq.<sup>2</sup>

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ijtimoiy o‘ziga xoslik, ijtimoiy me‘yorlar va qabul qilingan samaradorlik talaba-yoshlar faolligiga hissa qo‘shadigan muhim omillardir. Guruhga a‘zolik va ma‘lum bir sabab bilan identifikatsiya qilish kabi ijtimoiy o‘ziga xoslik yosh odamning faollik bilan shug‘ullanishga tayyorligiga ta‘sir qilishi mumkin. Tengdoshlar va kattalar tomonidan qabul qilingan qo‘llab-quvvatlash kabi ijtimoiy me‘yorlar ham yoshlarning faollik bilan shug‘ullanishga tayyorligiga ta‘sir qilishi mumkin. Qabul qilingan samaradorlik yoki o‘z harakatlarining o‘zgarishi mumkinligiga ishonish yoshlarni faollikka undashning yana bir muhim omilidir. Yoshlarga faollik va ijtimoiy o‘zgarishlar bilan shug‘ullanish uchun imkoniyatlar yaratish, shuningdek, qo‘llab-quvvatlovchi va inklyuziv muhitni yaratish yoshlar faolligidagi to‘siqlarni engishga yordam beradi.

O‘zbekiston respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash tog‘risidagi<sup>3</sup> qarorida ta’lim tizimini rivojlanishiga oid bir qancha rejalar ko‘rsatilgan bu qarorlarning hammasi yoshlarning bilim olishiga yetuk mutaxassis bo‘lishiga qaratilgan.

---

<sup>2</sup> M.Q.Raxmanova. OLIY TA’LIM MUASSASASI TALABALARIDA IJTIMOY FAOLLIK KO’NIKALARINI SHAKLLANTIRISHNING MUHUM OMILLARI. "Science and Education" Scientific Journal December 2020 / Volume 1 Special Issue 4

<sup>3</sup> O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, PF-5847-son 08.10.2019 yil

Talaba-yoshlar, fuqarolik jamiyatimizning kelajakdagi liderlari, ularning faolligini oshirish va ularning potentsialini olib chiqish uchun yuqori darajada muhimdir. Bu haqda quyidagi tavsiyalar berilishi mumkin:

1. Ta'lim tizimida imkoniyatlardan foydalaning: Talabalarga ta'lim jarayonida ko'plab imkoniyatlar taqdim etiladi. Ular o'qituvchilarga yordam beradilar, o'ziga maqsadli dars jadvallari tuzishlari mumkin, talaba faoliyati to'plamlariga qo'shilishlari mumkin. Bularning barchasidan foydalaning.
2. Qo'shma ijodiy faoliyatlar: Talabalarga yosh kreativlarni jalb qilish uchun barcha sharoitlar yaratilishi kerak. Mavzu yo'naltirish uchun o'quvchilar o'zaro fikrlashish va kuchli ijodiy yondashuvlar yaratishlari ta'lim tizimida odatiy hal qilingan holda olib borilishi kerak.
3. Sotsial tarmoqqa qo'shilish: Sotsial tarmoq qo'shilish yosh talabalar uchun muhimdir. Bu ularning o'zaro aloqalarini rivojlantirish, ijodiy fikrlashish va ma'lumot almashishlariga imkon beradi.
4. Talabalarni qo'llab-quvvatlash: Talabalarni qo'llab-quvvatlash uchun o'qituvchilar, akademik xodimlar va boshqa talabalarning o'zaro hamkorligi kerak. Maslahatlar, yordam va ko'rsatmalar yordamida talabalarni yaxshi ko'rsatish uchun juda foydali bo'ladi.
5. O'quv yurti yoki klublariga qo'shilish: Talabalarning o'quv yurtlari va klublariga qo'shilishlari, ularning ijodiy faoliyatlariga va sportga qiziqishlariga yo'l ochishiga imkon beradi.
6. Tadbirlarga qatnashish: Tadbirlarga qatnashish yosh talabalarning o'zlarini ifodalash, qaror qabul qilish va qo'shimcha rivojlanishiga imkon beradi. Shundan tadbirlar, festival va hamjamiyatlik tadbirlarini kiritishlar mumkin.

Talabalarning faolligini oshirish uchun ko'p usullar mavjud. Ularni amalga oshirish va ularning potentsialini olib chiqish uchun, ularning maqsadlarini, talablarini va qiziqclarini tushunishga va ularni qo'llab-quvvatlashga intilishga qaratilgan dasturlar.

Talaba-yoshlar fuqarolik jamiyatimizning kuchli kelajagi. Ularga qarshi ko'rsatiladigan qiziqishlarni o'rganish, o'zlarining qobiliyatlarini va potentsialini o'rganish uchun o'qish va o'rganish bo'yicha yuqori imkoniyatlar taqdim etilgan. Bu jihatdan, Talaba-yoshlarni faolligini oshirish uchun quyidagi takliflar berilishi mumkin:

1. Ijodiy yondashuvlar yaratish: Talabalarga ijodiy yondashuvlar va birlariga yondashuvlikni rag'batlantirish uchun ko'plab imkoniyatlar taqdim etish kerak. Bu imkoniyatlar, yaratuvchilik klublari, yaratuvchi guruhlar, maxsus sohalar va o'qituvchilar o'zaro fikrlashish uchun sharoitlar yaratishdan iborat bo'ladi.
2. Ilmiy tadqiqotlarga qatnashish: Talabalarga ilmiy tadqiqotlarga qatnashishga imkon berish kerak. Bu talabalar uchun maxsus maqolalar yoki ko'rsatmalar tayyorlash, ilmiy jurnallarda chiqish, o'qish yoki tadqiqot qilish uchun imkon berish mumkin.
3. Xalqaro almashishlarni rivojlantirish: Talabalarni xalqaro almashishlarga qo'shilish yoki xalqaro almashishlarni tashkil etish kerak. Bu, ularga qarshi ko'rsatiladigan ko'p mamlakatlardan kelgan talabalarga ko'rsatish, ularning turli sohalarda faoliyat yuritishlarini ko'rish, ularga yorituvchi bo'lish va ularga o'zaro aloqalar o'rnatishga imkon beradi.
4. Sotsial jihatdan qo'llab-quvvatlash: Talabalarni sotsial jihatdan qo'llab-quvvatlash uchun imkon berish kerak. Bu, ularga yaxshi salomatlik, tarbiya, siyosat, insoniyat, hamjamiyatlik ishtirok va boshqa muhim masalalar haqida ma'lumot berishga imkon beradi.
5. Tadbirlarga qatnashish: Talabalarni hamjamiyatlik tadbirlarga qatnashishga yondashish kerak. Bu tadbirlar, musiqiy festival, sport festival, ilmiy yig'ilishlar, olimpiyadalar, yarimchiliklar va boshqa yaratishlar bo'lishi mumkin.

### **Xulosa va takliflar:**

Tadqiqot natijalari yoshlarning faollik va ijtimoiy o'zgarishlarga kirishishi uchun imkoniyatlar yaratish zarurligini ta'kidlaydi. Bunga turli tadbirlar, jumladan, yosh faollarni o'qitish va qo'llab-quvvatlash, yoshlar faolligini qo'llab-quvvatlovchi ijobiy ijtimoiy me'yorlarni targ'ib qilish va yoshlarga boshqa faollar va tashkilotlar bilan ishlash imkoniyatlarini yaratish orqali erishish mumkin. Qo'llab-quvvatlovchi va inklyuziv muhitni yaratish ham juda muhimdir, chunki bu kamsitish va resurslarning etishmasligi kabi yoshlar faolligidagi to'siqlarni engishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, fuqarolik jamiyatida talaba-yoshlar faolligini oshirish yoshlarga faollik va ijtimoiy o'zgarishlarga jalb qilish imkoniyatlarini yaratishni, shuningdek, qo'llab-quvvatlovchi va inklyuziv muhitni rivojlantirishni talab qiladi. Yoshlar faolligini oshirish strategiyalariga yosh faollarni tayyorlash va qo'llab-quvvatlash, ijobiy ijtimoiy me'yorlarni targ'ib qilish va yoshlarga boshqa faollar va tashkilotlar bilan ishlash imkoniyatlarini yaratish kiradi. Kelajakdagi tadqiqotlar uchun takliflar texnologiya va ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar faolligiga ta'sirini, shuningdek, yoshlar faolligining ijtimoiy va siyosiy o'zgarishlarga uzoq muddatli ta'sirini o'rganishni o'z ichiga oladi.

### **Adabiyotlar.**

1. O'zbekiston respublikasi prezidenti, PF-4947-son. Toshkent sh., 2017-y. 7-fevral
2. O'zbekiston Respublikasi prezidenti qarori madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qosh-qoshlarimcha chora-tadbirlar to'g'risida PQ-112- son. Toshkent sh., 2022-y. 2-fevral'.
3. O'zbekiston Respublikasi prezidentining qarori, PQ-4936-son. Toshkent sh., 2020 yil 28 dekabr.

4. M.Q.Raxmanova. OLIY TA'LIM MUASSASASI TALABALARIDA IJTIMOY FAOLLIK KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING MUHUM OMILLARI. "Science and Education" Scientific Journal December 2020 / Volume 1 Special Issue 4
5. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O‘zbekiston, 2017. – 488 b.
6. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O‘zbekiston, 2017. – 488 b.